

Шедяков В. Є.

доктор соціологічних наук, кандидат економічних наук,
професор Державного університету телекомунікацій
(Київ, Україна), E-mail: shedyakov1@gmail.com

ГЕОСТРАТЕГІЯ СОРОЗВИТКУ: ЦІННІСНО-СМИСЛОВІ КОМПЛЕКСИ ЯК ОСНОВА ВЗАЄМОДІЇ КУЛЬТУРНО-ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ СВІТІВ

***Анотація.** Стаття присвячена вивченню ролі ціннісно-смыслових комплексів у процесі геостратегічних взаємодій культурно-цивілізаційних світів. Проаналізовано формування та дію ціннісно-смыслових комплексів, характерних для людини і культурно-цивілізаційного світу. Ціннісно-смыслові комплекси розглядаються в контексті соціокультурного розвитку суспільства. Для цього вони вивчаються як важливий фактор інтерпретації дійсності людиною, спонукання людини до дії, формування суспільного середовища в конкретному культурно-цивілізаційному світі, конкуренції та діалогу між різними культурно-цивілізаційними світами. Особливу увагу приділено шляхам ефективного застосування ціннісно-смыслових комплексів у створенні і реалізації стратегії розвитку.*

***Ключові слова:** геостратегія, культурно-цивілізаційний світ, ціннісно-смыслові комплекси.*

Коли сила людини зростає, а її знання збільшуються, одночасно звужується відкритий для неї шлях. Зрештою вона уже не вибирає, а чинить так, як повинна вчинити ...

Урсула Ле Гуїн

До цих пір геополітичний аналіз переважно був зняряддям обґрунтування геополітичних цілей, пов'язаних із забезпеченням гегемонії: боротьбою за збереження домінування або претензії на цей статус. Однак, завжди були, а в умовах постсучасності посилюються тенденції, пов'язані з подоланням підходу, властивого для «гри з нульовим результатом». Зростання якості і кількості озброєнь, співмірність підсумків від втручання людини результатами природних стихій вимагають для досягнення цілей збереження життя і культури, а також розвитку людства змінити ідеологію прагнення до домінування на філософію і механізми забезпечення компромісу і консенсусу. Спроби насильно нав'язати свої устремління не тільки розкладають їх суб'єктів, але і викликають різноманітність протидії (включаючи, наприклад, таке глобальне явище, як тероризм).

Предметом дослідження є особливості формування геостратегії під тиском умов та тенденцій постсучасності. Нині уся філософія соціальної відповідальності суспільної поведінки та рішень базується на положенні про необхідність ретельного обліку інтересів всіх зацікавлених сторін, а стратегія коеволюції – на моделі соціального партнерства, ігри з ненульовим результатом, де виграє кожен та зростає сукупний соціальний капітал суспільства (win-win strategy, green-green strategy). Це і має стати фундаментом як внутрішньої, так і зовнішньої культури соціально-політичної взаємодії (партнерства і конкуренції) культурно-цивілізаційних світів.

Аналіз публікацій. На здійснення геостратегічних аналізу, прогнозування та трансформацій впливають, по-перше, розробки спеціалістів в розробці понятійно-категоріального апарату стратегії, тактики та оперативки (оперативного мистецтва) таких, як Сунь Цзи, К. Адаріді, В. Апушкін, О. Бісмарк, В. Блюхер, М. Гареев, М. Головін, Г. Жомини, К. Клаузевіц, А. Кокошин, Г. Леер, Е. Люттвак, Х. Мольтке, Р. Монтекукколі, М. Огарков, О. Свечін, А. Снесарев, О. Суворов, В. Триандафіллов, М. Тухачевський, М. Фрунзе, Б. Шапошніков, А. фон Шліффен, С. Штеменко та ін.; по-друге, аналітиків процесів глобально-історичних трансформацій: Е. Ануфрієв, Г. Арєф'єва, В. Арнольд, О. Ахїєзер, І. Барігін, В. Вазюлін, В. Василькова, М. Гефтер,

О. Кива, В. Козловський, В. Кузьмін, М. Моїсєєв, Ю. Соколов, А. Уткін, І. Чернікова, І. Яковлев; по-третє, дослідників взаємодії окремих цивілізацій: Р. Арон, І. Валлерстайн, Л. Гумільов, М. Данилевський, М. Кастельс, Р. Нісбет, А. Дж. Тойнбі. Крім того, оскільки постсучасність допомагає у розвитку методології, форм та методів взаємодії, зокрема – переходу на рівень інтересів, смислів та цінностей, основу вивчення складають також роботи авторів з виявлення змісту та порівняння систем та ієрархій цінностей, факторів їх регулятивного і мотиваційного використання в суспільстві: С. Анісімов, Л. Аннінський, Л. Архангельський, В. Бакиров, Л. Баранова, С. Батенін, О. Бузгалін, Л. Буєва, І. Вітаньї, О. Дробницький, О. Балакирева, Ю. Борисова, Г. Гак, Н. Козлова, Б. Малиновський, С. Матвєєва, В. Межуєв, Ф. Михайлов, Н. Победа, Г. Померанц, І. Попова, А. Ручка, Л. Сараскіна, Е. Соловьев, О. Спіркін, Л. Столович, В. Толстих, В. Тугарінов, А. Уледов, С. Цимбалюк, В. Шилов, В. Ядов. Продуктивний розгляд питання соціальної інтеграції був проведений з боку наукових шкіл Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, В. Парето, Л. Дж. Хендерсона. Вивчення ролі ідеального в суспільному житті, значення культурних репрезентацій та динамік їх взаєморезонування має враховувати дослідження Б. Дубіна, Д. Дубровського, М. Желнова, Е. Ильєнкова, В. Лекторського, М. Лифшиця тощо.

Мега статті – виклад авторської позиції за результатами аналізу характеру та спрямованості провідних соціальних і політичних трансформацій, а також необхідних адекватних змін у реалізації політичного мислення і стратегічного управління.

На сьогодні основи та можливості звичних форм модернізації (насамперед індустріального зразка) для України в багатьох елементах вичерпані. Крім того, перспективні світові ніші для забезпечення конкурентоспроможності продукції українських товаровиробників та ефективного розвитку нашої країни суттєво змінилися. Необхідно враховувати і закритість для нашої країни ряду цікавих інноваційних напрямів внаслідок їх високої витратності. Проте для України модернізація моделей управління щодо використання передових методів захисту власних інтересів у міжнародній взаємодії ускладнена не тільки поєднанням руху постіндустріального та пострадянського, але й специфічними викликами світового масштабу. Утім, світовий досвід вже наочно продемонстрував, що для нормального функціонування національне господарство вимагає створення адекватної інституційної бази у формі системи прав власності, юридичних інститутів, політичних механізмів прийняття рішень - усього, що прийнято називати «громадянським суспільством» і що формує необхідне середовище для функціонування ринкових агентів

Виклад основного матеріалу. Розвиток тенденцій та процесів постсучасності (в єдності логік постмодерної культури та постіндустріальних виробничих сил), що, зокрема, проявляється в глобалізації, інформатизації, фінансіалізації, сервісізації тощо суспільного життя, підвищує значення ціннісно-сміслового виміру для результатів геостратегічної взаємодії.

Ціннісно-сміслові комплекси – це духовно-моральні та світоглядні структури, що регулярно відтворюються та містять елементи як кроскультурні, так і специфічні для кожного конкретного культурно-цивілізаційного світу. Їх зміст тісно пов'язаний з особливостями ціннісних ієрархій та створює передумови формування відносно окремих циклів існування, які потребують ретельного врахування в процесі визначення рис їх коеволюції на геостратегічному рівні [1-5]. Ціннісно-сміслові комплекси життєдіяльності: людської і культурно-цивілізаційних світів визначають спрямованість, темпи, форми і черговість трансформації, особливості їх конкретних характеристик, але самі проявляють себе як сторона ціннісного сприйняття навколишнього. Разом з тим, наприклад, за рахунок використання формованих навколо ціннісно-сміслових комплексів міфично-символьних конструкцій, вдається емоційно забарвлювати інтерпретації того, що відбувається,

передбачати вибір, обходячи існуючі самозаборони та інтелектуальні обмеження. Разом з тим, на геостратегічному рівні соціокультурні відносини – явище набагато більш складне, ніж безпосереднє втілення мети. Соціальність – те, що прямо орієнтоване на відтворення людини як особи в єдності трьох початків: біологічного (індивід), соціально-економічного (власне особа) і духовно-психологічного (індивідуальність). Отже якщо фізика може прагнути до причинного пояснення, то доля суспільствознавства, насамперед, – розуміння сенсу процесів. А розпад особи і індивідуальності до рівня індивіда, домінування біологічного над соціальним – це і є деградація людини і культурно-цивілізаційного світу. У соціальному сенсі покоління – одиниця зміни традицій. Тобто якщо люди говорять по-різному і про різне – це означає, що зміна поколінь відбулася. Саме надіндивідуальні, надогоїстичні та інші «трансцендентні» чинники часто виявляються вирішальними на макро- і мікрорівнях. За ілюзією ж верховенства споживчих інтересів кожного легко помітна жорстка і гранично відчужена воля «техноструктури», що намагається задати індивідам їх споживчий (редукований до біології) стереотип. У культурно-цивілізаційних взаємодіях суспільство часто виступає як самостійна (і не подрібнювана далі без втрат для результатів геостратегічного аналізу, прогнозування та розвитку) величина з власною волею, завданнями, нахилами, що обумовлюють особливості розвитку соціокультурних відносин; отже геостратегічна взаємодія культурно-цивілізаційних світів має явно соціологічний вимір, існування якого пов'язане, зокрема, з реалізацією базових ціннісно-сміслових комплексів [6-8]. У наявності втіленість в системі відносин ідеального, саме надіндивідуалістичного розуміння життя людини і суспільства. В свою чергу, в історії здійснюється моральний зміст, сформоване тисячоліттями геополітичного самосвідомості, віри, підвалин і визначальне силу і вектор пасіонарності. Факти соціального життя отримують символічне значення, що підкреслює серйозність рішень; це схоже з оголошенням певної таємниці, її публічним схваленням, легітимацією, після чого важко буде змінити і рішення, і логіку подій.

Отже, навколо власних базових ціннісно-сміслових комплексів в процесі сорозвитку відрізняються один від одного й диференціюються сонми соціокультурних стилістик, інтегрованих в культурно-цивілізаційні світи. Їхні долі при цьому часто визначаються силою первинних імпульсів, геополітичними обставинами, якістю еліти і управління. Збереження й отримання соціокультурних форм, що дають змогу для подальшого розвитку й участі в геоглобальній конкуренції, потребує міцних суспільних підстав, які, зокрема, передбачають збереження культурних відмінностей і норм, визнаних в даних умовах справедливими, тобто, що базуються на ціннісно-сміслових комплексах свого культурно-цивілізаційного світу. Втім, соціокультурне середовище між- та внутрішньосвітових впливів містить різноманітні «кліки» – підсистеми соціокультурних полів, складові яких взаємодіють між собою сильніше, ніж з іншими членами спільноти. Отже, особливо для геостратегічного аналізу сорозвитку культурно-цивілізаційних світів особо важливим є аналіз перетинів персональних мереж індивідів і статусних якостей акторів, що займають структурно еквівалентні позиції. Так з'являється можливість ідентифікувати блоки (статуси, позиції) і відносини між ними, а отже – соціокультурну структуру спільності, формалізуючи на цій основі уявлення про статуси спільності і ролях (динамічних характеристик статусів). Багато аспектів поведінки корисно аналізувати з позицій і комунікацій, і атрибутів. Структурна природа спільності не заперечує можливостей атрибутивного вивчення: саме відносна стійкість структури задає стабільність атрибутивного рис. Зрозуміло, при цьому потрібним є врахування тих традицій, стереотипів дій, забобонів, історичної пам'яті, що вже склалися в регіоні. За рахунок цього забезпечується розгляд соціальної форми як детермінанти субстанції соціально-інформаційного процесу, в єдності мереж безпосередньо спостережуваних, минулих і майбутніх відносин. Структурне положення в мережі між-

та внутрішньосвітових відносин виступає критерієм вибору: структура суть інваріантний засіб фіксації зв'язків (що формалізується, наприклад, математичним графом). Для розмежування функціонально-атрибутивних і системно-цілісних специфік соціально-інформаційних відносин слід корелювати атрибутивне і структурне бачення актору в процесах сорозвитку. Отже саме соціальна спільність як ціле виступає суб'єктом відбору варіантів і оцінки соціальної поведінки. На відміну від індивідуалістичних підходів структурна позиція, статус (виступаючий набором структурних позицій) і відповідні ним ролі мимоволі виділяються аналітиками відповідно схильностям, виявляються об'єктивним результатом покрокового абстрагування конкретних відносин. Так, в першу чергу, потрібна наявність ціннісно-смысловий впорядкованості (насамперед, досягнення і утримання суспільного консенсусу щодо показників довіри контрагентів, стану справедливості, рівноправності, свободи), а також її гідного правового забезпечення. Тут має місце своєрідне «огортання основи»: якщо інструментальні цінності формуються інтересами і потребами людини, то фундаментальні – самі формують. Інакше кажучи, і на досить динамічному актуальному «побутовому» рівні світосприйняття відкриваються додаткові ніші впливу. Це розширює можливості боротьби не стільки силовий, фізичної, скільки за свідомість і підсвідомість людини, дозволяє не перемагати шляхом ліквідації людини, а робити привабливою бажану поведінку.

Причому геостратегічне позиціонування має враховувати, що між- і внутрішньосвітова геостратегічна взаємодія культурно-цивілізаційних світів в процесах сорозвитку включає елементи як діалогу, так і конкуренції (будується відповідно правилам гри з нульовим і / або ненульовим результатом) [9-14]. Сорозвиток заснованих на певних архетипах конкретних ціннісно-смыслових комплексів призводить до формування самостійної соціокультурної традиції, що входить в різноманітні поєднання з іншими. При їх взаємовідчуженні (навіть за умови продуктивності самих по собі) говорять про химерні соціокультурного простору діалогу, а сам механізм впливу намагаються описати в поняттях інформаційних вірусів і т. п. Зовнішня ж взаємодія різноякісних структур, заснована на виведенні внутрішнього їх протиріччя в поверхневі шари відносин і перетворенні його з руйнівного (і саморуйнуючого) в рушійне і продуктивне часто здійснюється за допомогою механізмів ірраціонально-перетворених форм. У той же час збереження смислів цивілізації в глобалізованому світі неможливо не при спробах автаркії та консервації, а виключно через механізми сорозвитку. Так що проблема не стільки в усвідомленні своїх культурно-цивілізаційних відмінностей, скільки в їх використанні у процесах сорозвитку для забезпеченні самоідентичності, безпеки та розвитку. Відповідно, ціннісно-смыслові комплекси створюють загальну духовно-моральну підставу конкуренції культурно-цивілізаційних світів. Більш того, їх аналіз дає підстави для висновків про домінуючих відносинах як людини до навколишнього соціокультурної системі, так і самих таких систем: від компліментарності та симбіозу до антагонізму. Якість, спрямованість вектора дій і втілюється перш за все якраз у характері символів і намірів. Відповідно, мотив мотиву, основа всього ланцюжка мотивів, – не у фізичному оточенні, а символічному середовищі. Наприклад, легітимізація влади потребує її видимості; справжня влада неодмінно застосовує символи. У свою чергу, мова – це система сигналів для спілкування з метою передавання думок і відчуттів; засіб опису і зміни середовища, причому в людей його відрізняє новизна, конкретність, нешаблонність. Щоб стати успішним, квітучим і здатним до розвитку, суспільство зобов'язане культивувати відповідні ціннісно-смыслові комплекси. Навпаки, формування ціннісно-смыслових ієрархій, орієнтованих на приземлені завдання виживання, консервує розшарування, відсталість, злидні.

В русі глобальних трансформацій структури самих процесів сорозвитку здійснюється перехід від соціальної системи до безсистемної цілісності. При цьо-

му забезпечення широти діапазону в відборі шляхів оптимізації соціального розвитку здійснюється, в тому числі, завдяки урізноманітненню моделей та ознак прогресу. Так, наприклад, «горизонтальні» інтереси фіксуються в регіональних домінантах союзів, «ройових» підприємницьких структурах, зростанні кількості «менеджерських» організацій, посиленні впливу соціальних мереж на бізнес. Втім якщо соціальна система має цілісність, то несистемна соціальна цілісність її позбавлена: вона – об'єкт конгломератний, мозаїчний. Перша конституюється соціально-особовим початком, друга – індивідуально-психологічним. Перша припускає нерівність частин і ієрархію організації, друга – рівність елементів і гармонію, відсутність заздалегідь встановленого масштабу і нормативу. Проте нині ці відмінності не абсолютні: соціальна система стає особливим типом системного об'єкту, утвореним не атомами-інгредієнтами, а зв'язками (це – полісистеми). При цьому зв'язки мають імовірнісний, стохастичний характер, їх детермінація не причинна, а часто синхронна. Як результат ця модель типологічно зближується з варіантом несистемної соціальної спільності. Якщо соціальна система завершує історію соціально-особової епохи, то несистемна соціальна спільність відкриває епоху індивідуально-психологічного структурування. Новий тип розвитку має три фіксованих на рівні промислових відносин базових відмінності від попередніх: тип власності (і після продажу продавець володіє інформацією), витрати на створення копій мінімізуються, тривалість актуальності інформації різко зростає. Причому на сьогодні основне джерело вартості – інтелектуальний потенціал, а не психофізичні зусилля співробітника, пріоритет стратегій розвитку – виробництво знань і ефективне застосування них, додана вартість розподіляється з урахуванням витрат виробника, демократизуються системотворчі відносини суспільства (праці, власності, управління), трансформується суспільне та індивідуальне споживання, ліквідуються основи класичних форм відчуження, з'являється новий тип виробництва, економіка стає соціально глобальною, змінюється тип суб'єкта, предмета й знаряддя праці в економічній та інституціональній структурах суспільного виробництва. В цій ситуації перехід від пріоритетного розгляду абстракції «управління» до вивчення конкретних випадків управлінського вибору ставить в залежність оптимізацію рішень від параметрів праці, її характеру, особливостей народу тощо [15; 16].

Відтак неможливо або майже неможливо автоматично перенести риси соціокультурного середовища існування конкретного культурно-цивілізаційного світу. При цьому жодна система цінностей нині вже не може розглядатися як єдино можлива для людства. Отже, вивчення ролі ціннісно-сміслових комплексів у формуванні та розвитку культурно-цивілізаційних світів веде до визнання переваг аналізу геостратегії з позицій поліцентричної, слабкоструктурованої соціокультурної реальності, де взаємодіють різноманітні актори постсучасності. Втім, зростає діапазон використання феноменів суспільної свідомості (зокрема, методами соціальної психології) для вирішення питань геостратегії [17-20]. Інтернаціоналізація, глобалізація виробництва породжують аналогічні процеси і в області менеджменту. Елементи різних, переважаючих в різних країнах підходів до управління все більше переплітаються, хоча, природно, цей процес йде зовсім не безболісно. Можна сказати, напевно, і більше: глобалізація інформаційна і всього суспільного життя, очевидно, породжує необхідність у формуванні глобальної концепції будь-якої організаційної структури, що відповідає економічним, політичним, соціальним і навіть загальногуманістичним потребам постсучасної ойкумени, що, зрозуміло, не означає заперечення численних відмінностей залежно від національних особливостей, характеру галузі тощо. Водночас сьогодні нові горизонти прогресу відкриватимуться тим державам, чий суспільний устрій виявиться здатним максимально забезпечити реалізацію творчого потенціалу громадян в звичних для них традиціях, дати простір соціальної енергії [21-25].

Як правило, «історичне конкурентне змагання» геостратегічного рівня вигра-

вали держави, які спиралися на ціннісно-сміслові комплекси та тісно пов'язані з ними соціальні традиції і суспільні знахідки, акумулювали стійкість до історичних викликів і здатність до пошуку, поєднували широке запозичення та культивування специфічних особливостей. Разом з тим, безумовно, вкрай важко, перебуваючи всередині самої тканини соціокультурних перетворень, визначити (причому не на мить і для окремої людини/групи, а з набагато більш широких позицій) яка з гілок сорозвитку жива, а яка – мертва, де прогрес, а де – регрес. Отже часто тупик в підсумку виявляється швидкісним тунелем. Втім, кожен етап соціальної еволюції відкриває (поряд з іншими) і потенційно оптимальний сценарій, який часто відкидається, інколи – і при самій діяльній участі прогресивних сил (бажаючих пришпорити історичний процес). Широко відомі прецеденти довгоочікуваних і досить продуманих реформ зверху, які торпедувалися авангардизмом радикалів. Обраний у результаті стрибкоподібний шлях став дорогою втрат і розчарувань або у вигляді об'єктивно суттєво гіршої моделі того ж еволюційного розвитку, або в якості самої революційної ломки, яка залишає за собою згарища і розбрат. Тоді як «тихохідні» народи спокійно проживають в той же час чергові етапи суспільної трансформації, йдучи далеко вперед і зберігаючи національні ресурси. І хоч країни зі стабільними соціально-політичними системами легко справляються з подібними викликами саме для демократій, що розвиваються, вони можуть бути критичні. Однак екстрим і в політиці часто зовні виглядає мужнім і притягальним, зовсім не обов'язково будучи конструктивним для процесів сорозвитку. Ще більш привабливим його часто представляють ангажовані ЗМІ.

Удосконалення управління суспільними процесами передбачає врахування моментів нелінійного (плюралістично-циклічного) розвитку та нерівномірності історичного процесу та здійснення коеволюції культурно-цивілізаційних світів. Безумовно, з одного боку, глобалізація світу підкоряє загальним процесам усіх – хоч і по-різному. З іншого, утопія про «підтягання» світовою спільнотою аутсайдерів і «входження струнками лавами» всіх країн в інформаційне майбутнє не виправдалася. Деякі культурно-цивілізаційні світи опиняються в инфосуспільстві, інші розташовуються на промисловій стадії, треті застрягають в аграрно-доіндустріальному господарстві. Диференціюється і внутрішній устрій кожного з них. Більш того, можна знайти модель успішного існування та злагоди культурно-цивілізаційного світу в різних нішах ойкумени. До того ж вибір може бути різним не тільки для країн, але і окремих регіонів однієї держави. Відповідно нові контури міжнародних відносин пов'язані, в першу чергу з тим, що світ вже буде неможливий чітко розділити на загальнонаціональні демократії та автократії, відкриті та закриті соціальні цілісності. Історично зумовлені моделі їх синтезу «знімають», включаючи тезу й антитезу, створюючи не тільки самостійну стадію розгортання явища, але й основу для зміни рівня відображення дійсності. Перехід до сталого розвитку та мінімізація соціальних ризиків країни безпосередньо пов'язані зі створенням продуктивного соціального, ідеологічного, матеріального середовища, унормуванням на основі, що визнається суспільством продуктивною та справедливою (адже базується на провідних ціннісно-сміслових комплексах відповідного культурно-цивілізаційного світу), взаємин соціальних груп та прошарків. Причому нерівномірність історичного процесу і, як наслідок цього, наявність міжформаційних дій в різні історичні епохи виступає одним з чинників історичного різноманіття. Інакше кажучи, просторова різноманітність історії доповнюється її нерівномірним розвитком в часі. Нині під домінантою атрибутів соціальної системи зберігаються соціальна нерівність і ієрархія зв'язків «центр – напівпериферія – периферія» (хоча під впливом закономірностей сорозвитку вони втрачають полярність і явний економізм). Центр оформляється в декілька анклавів, а периферія характеризується не стільки організаційними формами, скільки маргіналізованими масами. Тобто в наявності відносини центру і периферії, але немає в явному вигляді їх самих як специфічних структурних рівнів.

Причому трансформується і простір зіставлення. Частина колишнього «відсталого Півдня», стрімко модернізуючись, «дрейфує» на «Північ», тоді як колишній «Схід» розламується і частково виявляється периферією та полупериферією, «Півднем». Втім, майбутнє може стати зовсім не часом високої культури, сильних національних ринків та гнучких силових структур, а, передусім, періодом поп-культури (у тому числі – науковій), високотехнологічної зброї та наднаціональних маніпуляцій на глобальних ринках. Вже очевидно: у числі перспектив постсучасності є й досить небезпечні. Отже багато рис нового економічного та соціального устрою суспільства насторожують, і навіть лякають. В першу чергу діапазоном вибору. На зміну державі-полісу приходять наддержави-мегаполіси. На зміну ідеологічній політиці приходить соціокультурна мегаполітика коеволюції. Змінюється масштаб завдань та їх якість. Крім кінця держави в звичному вигляді, крім кінця релігії як ефективного й адекватного засобу світоустрою, настає кінець політики - знов таки у її сучасній формі. По-новому складаються колізії між олігархією промисловою та фінансовою, глобальними й національними ринками, соціальними потребами у майстрах і ремісниках, лідерами та аутсайдерами. Перетин колишнього, теперішнього, майбутнього складається у реальну мозаїку сьогодення. І чим далі відходять від аграрного укладу держави-лідери, тим сильніше вони зацікавлені у його консервації в національному господарстві інших країн. Причому лідерські групи Заходу і Сходу виявили свої принципи, пріоритети і цінності, задали грань між світом «горнім» і «дольнім». Деградує частина периферії виступає об'єктом маніпулювання, а не суб'єктом історії. Різниця потенціалів концентрується в полупериферійних зонах і на межі культурно-цивілізаційних світів, тут формуються можливості найбільш несподіваних, але далекодіючих мутацій постсучасності, причому як негативних, так і позитивних. Геостратегічне переформування суспільного середовища культурно-цивілізаційних світів дає можливість різних комбінацій, акультурації та діалогу.

Притому для України використання моделей рефлексивної модернізації ускладнено не тільки поєднанням руху постіндустріального та пострадянського, але й специфічними викликами світового масштабу. Перший з них. Ідеологія споживацтва як наслідок неолібералізму на глобальному рівні зламала ціннісний настрій пуританства. Етика наполегливої праці, слугування Ділу трансформується на завдання легкого збагачення. Другий виклик. Відчуження держави від основної маси народу на тлі серйозних внутрішніх і зовнішніх проблем. Третій. Глобалізація розламує національні об'єднання на різнопрофільні регіони. Водночас практичне здійснення переорієнтації економіки від паразитування на сировинній базі країни до акцентування наукоємних виробництв галузей високої ступені переробки потребує не тільки масштабного фінансового маневру, але й відповідних соціально-політичних змін. Коли дійсно кардинально змінюються умови, то необхідно розвиватися усій регулятивній системі. У цій ситуації суспільство має визначитися: де воно хоче бути і на що готове для цього. Без корінної модернізації суспільство та економіка завжди будуть під загрозою кризи. Водночас основи та можливості звичних форм модернізації (насамперед, індустріального зразку) в багатьох елементах вичерпані. Крім того, перспективні ніші суттєво змінилися. Необхідно враховувати і закритість для нашої країни ряду інноваційних напрямів внаслідок їх високої витратності. Втім, можна намагатися будувати геостратегію на основі промислового розвитку, можна шукати ніші в доіндустріальному виробництві, можна пробувати знайти свій сегмент у сервісізації економіки, можна боротися за своє обличчя в постіндустріальному устрої. Але кожен з цих підходів народжує свої уподобання в геостратегії та регулятивних заходах, в галузевої тактиці та в оперативному мистецтві розгортання промислової політики. Отже сьогодні актуалізується історичний вибір: нація – творець або споживач, самоцінність народу країни або існування в якості обслуги. Саме навколо цього має формуватися позиціонування в геостратегії сорозвитку

зі своїм стратегічним дизайном і відповідними формами ефективного управління. Проте забезпечення довгострокової конкурентоспроможності національного проекту розвитку передбачає, що кожна країна має ретельно узгоджувати пріоритети зі ступенем зрілості внутрішніх реформ і збереженням самоідентичності.

Врешті-решт, саме навколо цього, вочевидь, має формуватися геостратегія участі в процесах сорозвитку зі стратегічним дизайном і формами ефективного управління. Від цього залежать пріоритети розвитку, вимоги до якості вирішення окремих питань, обмеження та підходи. Водночас, від обраних засобів буде залежати реально досягнута мета. Причому в умовах змін в тенденціях постіндустріалізації, наш ресурс, стратегія і тактика дій зобов'язані бути мобільними, гнучкими, сприйнятливими до усього передового, бути здатними до розвитку та прогресу. До того ж шляхи забезпечення успіху можуть бути вельми різноманітними та самобутніми. Отже ефективним є вивчення та аналіз логіки появи, ідеї певної інституції або механізму, а не автоматично запозичення вдалої у конкретному середовищі схеми. Конкретне місце країни в майбутніх геополітичних і соціогосподарських пасьянсах – функція від здобуття трьох точок опори: загальноцивілізаційних тенденцій і цінностей (раціональна бюрократія, максимізація прибутку, ринок, віра); ознак суспільства розвивається; власної духовної основи модернізації. Всяка модернізація несе риси класичного зразка – вестернізації. Але глибина проникнення його в інструментальні та світоглядні цінності, функціональні та сутнісні елементи соціогосподарської моделі варіюється.

Висновки. Виявлення закономірностей стратегічного рівня управління, співвідношення всезагального, загального і одиничного дозволяє з успіхом використати різноманіття процесів постсучасності, посилювати ефект від переваг та локалізувати дію негативних факторів та розповсюдження проблемних зон. Найширші перспективи відкриваються на транзитних територіях з суттєвим потенціалом соціокультурної дифузії й різнорівневих контактів – але невідале соціально-політичне керування здатне перетворити їх на напрями уразливості. Й особа важливим для вкрай різноманітних, гнучких і мінливих умов постсучасності стає проблема сприйняття та інтерпретації дій / бездіяльності Іншого. Задіяння при створенні управлінських композицій властивих постсучасності методологій та ресурсних баз наполегливо потребує акцентування у взаємодії стратегічного рівня між культурно-цивілізаційними світами їх базових ціннісно-сміслових комплексів. Отже, розвиток поліструктур та мережевих об'єднань не дозволяє довготерміновому плані покладатися на ефективність лише брутальної сили.

Втім, мистецтво геостратегії дозволяє не тільки складати продуктивні моделі участі в процесах сорозвитку та забезпечувати якісну футуродіагностику, але й оптимізувати рішення в умовах, коли загальні рецепти стають неефективними: духовність (зі складовими частинами в вигляді моральності, волі, духу тощо) і протилежна стандартної течії перебігу подій, і допомагає вносити зміни в трансформаційні процеси (коли при появленні історичних аналогій і зовсім невеликі корекції в точці біфуркації спричиняють кардинальні відмінності на фініші).

Стратегічне планування в цьому комплексі включає в себе: узгодження інтересів різних підрозділів структури, врахування позицій, що відображають різні точки зору; інвентаризацію ресурсів (наявних і можливих), обмежень і факторів; виявлення короткострокових і довгострокових цілей, визначення відповідальних і забезпечення мотивації. Відповідно, схема розробки соціальної стратегії передбачає: 1) формування бачення місії, постановки стратегічних цілей; 2) здійснення стратегічного аналізу з виявленням параметрів зовнішнього середовища (в першу чергу – можливостей і загроз) і внутрішніх ресурсів (розгляд конкурентних переваг і умов їх використання); 3) забезпечення стратегічного вибору (на базі розгляду стратегічних альтернатив, оцінки можливих стратегій, створення оптимальної стратегії); 4) реалізацію стратегії (у співвідношенні бюджетів та планів), 5) здійснення моніторингу, оцінки,

контролю та корегування.

Підвищення подальших розвідок у даному напрямку, з нашої точки зору, може передбачати використання інструментарію аналізу, прогнозування та здійснення соціально-політичних проєктів геостратегічного рівня, а також застосування з цією метою номенклатурно-термінологічних традицій моделювання суспільних процесів.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Валлерстайн И. Геополитические миро-системные изменения: 1945–2025 годы / И. Валлерстайн // Вопросы экономики. – 2006. – № 4. – С. 67-82.
2. Шульга Е. Н. Генезис идеи коэволюции. Биофилософия. Философский анализ основанной биологии / Е. Н. Шульга. – М. : Ин-т философии РАН, 1997. – 264 с.
3. Молль А. Социодинамика культуры / А. Молль. – Изд. 3-е. – М. : Издательство ЛКИ, 2008. – 416 с.
4. Форрестер Д. Мировая динамика / Д. Форрестер. – М. : Издательство АСТ; 2006 [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://www.rus.noyantapan.am/товары?page=shop.product_details. (дата обращения: 20.02.2015). - Название с экрана.
5. Хакен Г. Синергетика: Иерархии неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах / Г. Хакен. – М. : Мир, 1985. – 423 с.
6. Штомпка П. Социология социальных изменений / П. Штомпка. – М. : Аспект-Пресс, 1996. – 416 с.
7. Шедяков В. Е. Социология трансформирующегося общества / В. Е. Шедяков // Бизнес Информ. – 1996. – № 1. – С. 4-9; № 2. – С. 4-9.
8. Шедяков В. Е. Стратегические трансформации методологий социального управления в осуществлении общественных интересов культурно-цивилизационного мира / В. Е. Шедяков // Гілея. – 2013. – № 76 (9). – С. 190-194.
9. Кудінов І. О. Понятійний аналіз політичної стратегії / І. О. Кудінов // Нова парадигма. – 2012. – Вип. 110. – С. 55-65.
10. Ожиганов Э. Н. Стратегический анализ политики: Теоретические основания и методы / Э. Н. Ожиганов. – М. : Аспект Пресс, 2006. – 272 с.
11. Левинсон Д. К. Партизанское паблсити: Сотни беспроигрышных тактик / Д. К. Левинсон, Р. Фришман, Д. Люблин. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 320 с.
12. Шедяков В. Е. Про стратегію і тактику/ В. Е. Шедяков [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://ua-ekonomist.com/4855-pro-strategyu-taktiku.html>. (дата звернення 20.02.2015) – Назва з екрану.
13. Бергер Д. Сунь Цзы и Клаузевиц: кто более релевантен современной войне / Джордж Бергер // Геополитика. Вып. XXI. Война. – 2013. – С. 63-71 [Электронный ресурс] / Режим доступа: www.geopolitica.ru/magazine/vypusk-xxi-2013-voyna#.U11jb9KzI68. (дата обращения: 20.02.2015). - Название с экрана.
14. Карло Ж. Геоэкономика. Господство экономического пространства / Ж. Карло, П. Савона. – М. : Ad Marginem, 1997. – 207 с.
15. Бех Ю. В. Загальна теорія управління: тенденції і проблеми становлення / Ю. В. Бех // Нова парадигма. – 2012. – Вип. 110. – С. 3-15.
16. Магданов П. В. Современный подход к стратегическому планированию / П. В. Магданов // Ars administrandi (Искусство управления). – 2011. – № 1. – С. 11-26 [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://ars-administrandi.com/article/Magdanov_2011_1.pdf. (дата обращения: 20.02.2015). - Название с экрана.
17. Шедяков В. Е. Соціальна творчість та інноваційність стратегічного управління / В. Е. Шедяков // Політичний менеджмент. – 2013. – № 1-2 (57-58). – С. 42-51.
18. Шедяков В. Е. Соціальний рівень психологічного забезпечення інформаційного впливу / В. Е. Шедяков // Соціальна психологія. – 2013. – № 56. – С. 177-188.
19. Матвейчев О. А. Уши машут ослом. Сумма политтехнологий / О. А. Матвейчев. – М. : Эксмо, Алгоритм, 2009. – 640 с.
20. Гусев Д. Г. Уши машут ослом. Современное социальное программирование / Д. Г. Гусев, О. А. Матвейчев, Р. Р. Хазеев, С. Ю. Чернаков. – Пермь : Alex J. Bakster group, 2002. – 192 с.
21. Петрова И. А. Культурно-историческое наследие: современные трактовки понятия / И. А. Петрова, Г. П. Кибасова, А. А. Назаров // Грани познания. – 2010. – № 4. – С. 1-5.
22. Косолапов В. В. Методология социального прогнозирования / В. В. Косолапов. – К. :

Вища шк., 1981. – 311 с.

23. Котляров И. В. Теоретические основы социального проектирования / И. В. Котляров. – Минск : Наука и техника, 1989. –188 с.

24. Бурдые П. Социальное пространство: поля и практики / П. Бурдые. – М. ; СПб : Алтейя, 2005. – 576 с.

25. Чалидзе В. Иерархический человек / В. Чалидзе. – М. : Terra, 1991. – 220 с.

REFERENCES:

1. Vallerstain I. (2006) 'Geopoliticheskie miro-sistemnye izmeneniya: 1945–2025 gody' [The geopolitical changes in the world-system: the years 1945-2025] In *Voprosy ekonomiki [Questions of economy]*, № 4, pp. 67-82.

2. Shul'ga, E. N. (1997) *Genezis idei koevolutsii. Biophilosophiya. Filosofskiy analiz osnovaniy biologii [Genesis idea of co-evolution. Biophilosophy. The philosophical analysis of the foundations of biology]*, Moscow, In-t filosofii RAN, 264 p.

3. Moll', A. (2008) *Sotsiodinamika kul'tury [Sociodynamics Culture]*, Moscow, Izdatel'stvo LKI, 416 p.

4. Forrester, D. (2006) *Mirovaya dinamika [World Dynamics]*, Moscow, Izdatel'stvo AST, available at: www.rus.noyantapan.am/tovary?page=shop.product_details. (Accessed 20 February 2015)

5. Khaken, G. (1985) *Sinergetika: Ierarkhii neustoychivostey v samoorganizuyushchikhsya sistemakh i ustroystvakh [Synergetics: Instability Hierarchies in self-organizing systems and devices]*, Moscow, Mir, 423 p.

6. Shtompka, P. (1996) *Sotsiologiya sotsial'nykh izmeneniy [Sociology of social change]*, Moscow, Aspekt-Press, 416 p.

7. Shedyakov, V. E. (1996) *Sotsiologiya transformirovannogo obshchestva [Sociology transformed society]* In *Biznes Infopm*, № 1, pp. 4-9; № 2, pp. 4-9.

8. Shedyakov, V. E. (2013) *Strategicheskie transformatsii metodologiy sotsial'nogo upravleniya v osushchestvlenii obshchestvennykh interesov kul'turno-tsivilizatsionnogo mira [Strategic transformation methodologies of social management in the implementation of the public interest of the world cultural and civilizational]* In *Gileya*, № 76 (9), pp. 190-194.

9. Kudinov, I. O. (2012) 'Ponyatiynnyy analiz politychnoyi stratehiyi' [Conceptual analysis of the political strategy] In *Nova paradyhma [New Paradigm]*, Vol. 110, pp. 55-65

10. Ozhiganov, E. N. (2006) *Strategicheskyy analiz politiki: Teoreticheskie osnovaniya i metody [Strategic policy analysis: Theoretical bases and methods]*, Moscow, Aspekt Press, 272 p.

11. Levinson, D. K., Frishman, R., Lyublin, D. (2004) *Partizanskoe pablisiti: Sotni besproigrayshnykh taktik [Guerrilla Publicity: Hundreds of win-win tactics]*, Moscow, FAIR-PRESS, 320 p.

12. Shedyakov, V. Ye. *Pro stratehiyu i taktiku [About strategy and tactics]*, available at: <http://ua-ekonomist.com/4855-pro-strategyu-taktiku.html>. (Accessed 20 February 2015)

13. Berger, D. 2013 'Sun' Tszy i Klauzevits: kto bolee relevanten sovremennoy voyne' [Sun Tzu and Clausewitz: who is relevant to a modern war] In *Geopolitika [Geopolitics]*. Vyp. XXI. Voyna, pp. 63-71, available at: www.geopolitika.ru/magazine/vypusk-xxi-2013-voyna#.U11jb9KzI68. (Accessed 20 February 2015)

14. Karlo, Zh. & Savona, P. (1997) *Geoekonomika. Gospodstvo ekonomicheskogo prostranstva [Geoeconomics. The dominance of economic space]*, Moscow, Ad Marginen, 207 p.

15. Bekh, Yu. V. (2012) 'Zahal'na teoriya upravlinnya: tendentsiyi i problemy stanovlennya' [General Theory of management: trends and problems of establishment] In *Nova paradyhma [New Paradigm]*, Vyp. 110, pp. 3-15.

16. Magdanov, P. V. (2011) 'Sovremennyy podkhod k strategicheskomu planirovaniyu' [Modern approach to strategic planning] In *Ars administrandi*, № 1, pp. 11-26, available at: http://ars-administrandi.com/article/Magdanov_2011_1.pdf. (Accessed 20 February 2015)

17. Shedyakov, V. Ye. (2013) 'Sotsial'na tvorchist' ta innovatsiynist' stratehichnoho upravlinnya' [Creativity and innovation strategic management] In *Politychnyy menedzhment [Political management]*, Vol. 1-2 (57-58), pp. 42-51.

18. Shedyakov, V. Ye. (2013) 'Sotsial'nyy riven' psikhologichnoho zabezpechennya informatsiynoho vplyvu' [Social psychological support level of information influence] In *Sotsial'na psikhologhiya [Social Psychology]*, Vol. 56, pp. 177-188.

19. Matveychev, O. A. (2009) *Ushi mashut oslom. Summa polittekhnologiy [Ears waving ass. The amount of political technologies]*, Moscow, Eksmo, Algoritm, 640 p.

20. Gusev, D. G., Matveychev, O. A., Khazeev, R. R., Chernakov, S. Yu. (2002) *Ushi mashut oslom. Sovremennoe sotsial'noe programmirovaniye* [Ears waving ass. Modern social programming], Perm', Alex J. Bakster group, pp. 192 c.

21. Petrova, I. A., Kibasova, G. P., Nazarov, A. A. (2010) 'Kul'turno-istoricheskoe nasledie: sovremennyye traktovki ponyatiya' [Cultural Heritage: the modern interpretation of the concept] In *Grani poznaniya* [Facets of knowledge], № 4, pp. 1-5.

22. Kosolapov, V. V. (1981) *Metodologiya sotsial'nogo prognozirovaniya* [Social forecasting methodology], Kyiv, Vishcha shk., 311 p.

23. Kotlyarov, I. V. (1989) *Teoreticheskie osnovy sotsial'nogo proektirovaniya* [Theoretical basis of social planning], Minsk, Nauka i tekhnika, 188 p.

24. Burd'e, P. (2005) *Sotsial'noe prostranstvo: polya i praktiki* [Social space: the field and practice], Moscow; St. Peterburg, Aleteya, 576 p.

25. Chalidze, V. (1991) *Ierarkhicheskij chelovek* [Hierarchical person], Moscow, Terra, 220 p.

Шедяков В. Е., доктор социологических наук, кандидат экономических наук, профессор Государственного университета телекоммуникаций (Киев, Украина), E-mail: shedyakov1@gmail.com

Геостратегия соразвития: ценностно-смысловые комплексы как основа взаимодействий культурно-цивилизационных миров.

Аннотация. Статья посвящена изучению роли ценностно-смысловых комплексов в процессе геостратегических взаимодействий культурно-цивилизационных миров. Проанализированы формирования и действие ценностно-смысловых комплексов, характерных для человека и культурно-цивилизационного мира. Ценностно-смысловые комплексы рассматриваются в контексте социокультурного развития общества. Для этого они изучаются как важный фактор интерпретации действительности человеком, побуждения человека к действию, формирования общественной среды в конкретном культурно-цивилизационном мире, конкуренции и диалога между различными культурно-цивилизационными мирами. Особое внимание уделено путям эффективного применения ценностно-смысловых комплексов в создании и реализации стратегии развития.

Ключевые слова: геостратегия, культурно-цивилизационный мир, ценностно-смысловые комплексы.

Shedyakov V. E., Dr. Sc. (Sociol.), Ph. D. (Econ.), Professor of Chair of Sociology and the Humanities of State University of telecommunications (Kyiv, Ukraine), E-mail: shedyakov1@gmail.com

Geo-strategy of co-development: value-semantic complex interactions as the basis of cultural and civilizational worlds.

Abstract. Until now, the geopolitical analysis was primarily an instrument of justification geopolitical objectives related to ensuring the hegemony: the struggle for the preservation of domination or claim to this status. However, it has always been, and in conditions of postmodernity growing trend of overcoming approach inherent to «zero-sum game.» Increase in the quality and quantity of arms, proportionality outcome of human intervention results of natural elements required to achieve the goals of preserving life and culture, as well as the development of mankind to change the ideology of desire to dominate the philosophy and mechanisms of compromise and consensus. Attempts to forcibly impose their aspirations not only degrade their subjects, but also cause a variety of counter (including, for example, is a global phenomenon of terrorism).

The subject of research is especially the formation geopolitics pressure conditions and trends of modernity. Now the whole philosophy of social responsibility social behavior and decisions based on the position need careful consideration of the interests of all stakeholders and co-evolution strategy – the model of social partnership game with a non-zero result where everyone wins and increases the total social capital of society (win-win strategy, green-green strategy). This should be the foundation of both internal and external socio-cultural political engagement (partnership and competition) cultural and civilizational worlds.

The article is devoted to learning of the role of value-semantic complexes in the process of geo-strategic interactions of cultural and civilization worlds. The formation and operation of the value-semantic complexes characteristic of human culture and civilization of the world are analysed. The value-semantic complexes are discussed in the context of socio-cultural development of society. To do this, they are studied as an important factor an interpretation of reality by man,

encouraging people to action, the formation of the social environment in a particular cultural and civilization world, competition and dialogue between different cultural and civilization worlds. Special attention is given to ways of effective application of value and meaning systems in the creation and implementation of the strategy of development.

Analysis of publications. The exercise geostrategic analysis, forecasting and transformations affecting 1) the development of professionals in the development of conceptual and categorical apparatus strategies, tactics and operations (operational art); 2) analysts transformation processes globally historic dimensions; 3) interaction of individual researchers civilizations. Also, because postmodernity helps in the development of methodology, forms and methods of inter – transition to the level of interest, meanings and values constitute the basis of the study and the authors of content detection and comparison of values and hierarchies, and regulatory factors motivating their use in society and consideration of the scope of social integration, as well as to study the role of the ideal in public life, the importance of cultural representations and their interresonance speaker.

The purpose of the article – the author's position statement on the analysis of the nature and direction of the leading social and political transformations, as well as the necessary changes in the implementation of adequate political thinking and strategic management.

Social relations, Sociality - that is directly focused on playing the human person in the unity of the three principles: biological (individual), socioeconomic (actual person), spiritual and psychological (personality). Their use is often based on intuitive understanding and game (his and / or alien game) interactions. Meanwhile, different from each other socialites are integrated cultural and civilizational worlds. Their fates are often determined by the power of the original pulse, geopolitical circumstances and elite quality management. This strong sociocultural reasons of providing conservation and development in one country and the world at large cultural differences and norms recognized fair in the circumstances, that is based on the value and meaning of its complex cultural and civilizational world. A collapse of personality and individuality to the level of the individual, social dominance over biological - this is the degradation of man and ethnicity. In social terms generation - a unit change traditions. That is, if people talk differently about different - it means that generational change has occurred.

From this point of view the value of communication for strategic competition cultural and civilizational worlds is considered. The level of Social psychological support of information impact is characterized. The dependence between the stability of the social order and the results of inter-regional competition on the quality of polylogue inside and outside the state, the ability to convey their beliefs, values make attractive and desirable to investigate the opinion is elaborated. In providing innovative strategic management it is allocated place of value and meaning complexes.

Conclusions. Identifying patterns of strategic management level, the ratio of universal, general and individual can successfully use a variety of processes modernity, enhance the effect of the advantages and localize the effect of negative factors and distribution of problem areas. The broadest term open transit areas with significant potential for socio-cultural and multi-level diffusion contacts – but failed social and political control can turn them into areas of vulnerability. And especially important for very diverse, flexible and changing conditions of modernity is the problem of perception and interpretation of action / inaction another. Invocation in creating compositions typical of modernity management methodologies and resource bases aggressively requires emphasis in strategic interaction level between cultural and civilizational worlds of their basic values and semantic systems. Thus, the development polystructure and networking organizations cannot rely on long term performance only brutal force both the macro and micro levels.

However, the art geo-strategy can not only be productive model of reality and provide quality future diagnostics but also optimize decision in circumstances where the general prescriptions are ineffective: spirituality (with components of morality, freedom, spirit, etc.) and the standard reverse flow of the events, and helps make changes to the transformation process (when the appearance of historical analogies and very small correction at the bifurcation point cause dramatic differences in the finish).

Strategic planning in this sector include: reconciling the interests of different units structure, the input of which reflect different points of view; inventory of resources (existing and potential), constraints and factors; identify short-term and long-term goals, which is responsible and provide motivation. Accordingly, the circuit design social strategy includes: 1) a vision mission, setting strategic goals; 2) provide strategic analysis of detection parameters of the environment (primarily – opportunities and threats) and internal resources (consideration of competitive advantages

and conditions of use); 3) providing strategic choice (based on review of strategic alternatives, evaluation of possible strategies, creating optimal strategy); 4) implementation strategy (in the ratio budgets and plans), 5) monitoring, assessment, monitoring and correction.

Increasing further work in this direction, in our view, can involve the use of tools for analysis, forecasting and implementation of social and political projects geostrategic level, and the application for this purpose nomenclature and terminology traditions simulation of social processes.

Key words: *geo-strategy, cultural and civilizational world, value-semantic complexes.*

УДК 329.94(477)

Шеремета О. М.

кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та українознавства,
Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова
(Одеса, Україна), E-mail: Sheremeta.oksana14@gmail.com

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ СТОСУНКИ У ГАЛИЧИНІ ТА ПОЛІТИКА АВСТРІЙСЬКОГО УРЯДУ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.

Анотація. У статті аналізується політичне становище у Галичині наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. Автором розглядається політика австрійського уряду в українсько-польському протистоянні. Визначено фактори, які впливали на формування цієї політики та її вплив на розвиток українського національного руху у Галичині.

Ключові слова: парламент, куріальна система, виборчі зловживання, Галичина, Австрійська імперія, державна політика.

Революційні події в Австрійській державі сприяли активізації процесів по-жвавлення суспільно-політичного життя на західноукраїнських землях. Галичина як найбільш модернізована з українських провінцій Австрійської монархії користувалася автономією, мала право внутрішнього самоврядування. Перебування західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії здійснило позитивний вплив на політичну ситуацію в краї, оскільки внаслідок революції в імперії була проголошена демократична конституція, яка надавала народам імперії деяку свободу.

Тема становлення виборчої системи в Австро-Угорській імперії і польсько-українських стосунків доволі добре розроблена в українській та польській історіографії. Написано декілька ґрунтовних праць про формування австрійської виборчої системи, її становлення в провінціях, про особливості проведення виборів у Галичині та їх наслідки для політичної ситуації в краї. Серед робіт даного спрямування переважають ті, що присвячені проблемі польсько-українських відносин. Зокрема, високий теоретичний рівень притаманний дослідженням М. Макарчука [3], О. Сухого [9], К. Левицького [2], М. Мудрого [6], В. Мороза [4], І. Чорновола [7, 8] та інших. Серед польських наукових праць з даної проблематики слід виділити праці М. Сівіцкі [11] та С. Ястребські [12]. Ці дослідження є ґрунтовною основою для того, щоб вийти за рамки локального виміру виборів і українсько-польських стосунків і поставити нові питання до цієї теми.

Основний метою статті є дослідження відносин центру - периферії в рамках формування модерної політичної системи імперії Габсбургів. Вивчення системи формування виборчих відносин з боку центральної влади, зокрема як центральна влада бачила виборчу систему на місцях, в який спосіб і чому вона домовлялася з локальними елітами, а саме з польськими і українськими політичними партіями, які стратегії вона використовувала для утримання стабільності і рівноваги, вигідної для неї в доволі складній провінції, якою була Галичина, який вплив мали галицькі (польські і українські еліти) у Відні, і хто представляв і захищав їхні інтереси. Про останнє майже немає досліджень, хоча є чудові архівні матеріали і спогади українських і польських політиків.